

מ'מודל בתים לחינוך אישי' לסדר יום חדש למערכת החינוך בישראל

יעקב הכט

תכנית החינוך האישי רואה את התלמיד כחלק מהסביבה המשפחתית והחברתית שבה הוא חי. לכן, נדרשת עבודה משולבת בין מערכות החינוך ומערכות הרווחה. מטרת שיתופי הפעולה לגרום לתיאום ולאיגום משאבים בין כל השירותים הניתנים לתלמיד ולמשפחתו על ידי מערכות העיר.

את הרעיונות שפיתחתי, בעשרים השנים האחרונות, בבתי הספר השונים (בתי ספר דמוקרטיים וכאלה שבתהליכי דמוקרטיזציה), וליישם אותם בהיקף כלל-עירוני. הרעיון של "עיר חינוך", עיר על מרכיביה שתשמש כבית ספר מקיף אחד גדול, עיר שתיצור מגוון רחב של אפשרויות צמיחה שונות לכלל תלמידיה, רעיון זה שבה את דמויני ומחשבותיי, במשך שנים.

בסתיו 2003, הציע לי חברי, אלברט אסף, נציג של קרן סקת"א רש"י, לבוא לבתים כי "יש שם ראש עיר שהוא ראש עיר שאתה מחפש".

בישיבה הראשונה במשרדו של ראש העיר, שלומי לחיאני, ישבתי נפעם. כאשר סיימתי להציג את עצמי ואת החינוך הדמוקרטי אמר ראש העיר שגם הוא מאמין שכל ילד מביא משהו ייחודי לעולם, ושתפקידה של מערכת החינוך להביא ייחודיות זאת לידי ביטוי. לחיאני שאל אותי שאלה שמעולם לא עלתה במפגש עם ראש עיר: האם אפשר ליצור מערכת חינוך שבמסגרתה חוויית ההצלחה בגלישת גלים תהיה לגיטימית. עניתי שזו בדיוק מטרת עבודתנו במכון לחינוך דמוקרטי. עוד באותה פגישה הוחלט שאנו יוצאים לדרך משותפת.

בבתים 170 אלף תושבים וכ-20 אלף תלמידים במערכת

מ אמר זה מבוסס על נייר עמדה שהוצג ביוני השנה בוועידה הבין-לאומית לחינוך שנוערכה בבתי-ים. מוצגת כאן מהפכה חינוכית שהתרחשה בארבע השנים האחרונות בעיר בתים. מדובר במסע חינוכי מרתק שאותו חלקנו עם מנהיגים מהעיר, ממשרד החינוך ומקרן רש"י.

תחילה, אספר בקצרה על המהפכה החינוכית שהתרחשה מנקודת מבטי האישית. בהמשך, אציג את 'סדר היום החדש למערכת החינוך בישראל', נייר שנכתב על ידי אנשי הצוות של המכון לחינוך דמוקרטי, בעקבות תובנות שעלו במהלך שנות עיצובו של 'מודל בתים לחינוך אישי'.

'מודל בתים לחינוך אישי'

לאורך שנים, במהלך עבודתי, הפצתי שמועה בין כל מכריי וחבריי שאני מחפש ראש עיר "משוגע" שיהיה מוכן לקחת

ד"ר יעקב הכט, המכון לחינוך דמוקרטי.
נייר העמדה המוצג במאמר הוכן על ידי אנשי הצוות של המכון לחינוך דמוקרטי.

החינוך. התחלנו לעבוד על חזון חינוכי עם הצוות המוביל של העיר. לאחר מספר 'שיבות חזון' הבנתי שבתים מכוונת גבוה מאוד. באותו זמן קראתי את המאמרים שהתפרסמו על "מהפכת בתי הספר הקטנים" בארצות-הברית. וכך, תוך זמן קצר היינו ראש העיר, צוות מראשי העירייה ואני על המטוס לארצות-הברית, לסיור שכלל את בית ספר MET

בפרובידנס, מפגש עם דברה מאיר ודיווד פרנש בבתי הספר 'פיילוט' בבוסטון, וסיור מקיף במהפכת בתי הספר הקטנים בשיקגו. ראינו מודלים שונים של בתי ספר. חלקם עבדו טוב וחלקם פחות. תוך כדי כך התגבשנו כצוות פעולה. בשיח שהתקיים בינינו תוך כדי הסיור עיצבנו בהדרגה את העקרונות הבסיסיים של תמונת העתיד הרצויה לבתים.

בית ספר MET והמפגשים עם דניס ליטקי, הרשימו אותנו יותר מכל. כשהגענו לשם, ביום שני בבוקר, הכניסו אותנו למפגש הבוקר של קבוצת אָם קטנה. חונך הקבוצה, המלווה אותה זה שש שנים, פנה אל כל תלמיד וגם אלינו, האורחים, והתעניין מה עבר על כולנו בסוף השבוע. היה מרגש לראות את הדינמיקה בין כל חברי הקבוצה ואת התמיכה שהם נותנים זה לזה. זאת, במיוחד מול הזיכרון של ילד במערכת הרגילה, שנכנס ביום ראשון לאחד משיעורי המערכת, חשבון או אנגלית למשל, ואיש אינו מתעניין או שואל מה עבר עליו בסוף השבוע.

בהמשך נחשפנו לרעיון שיומיים בשבוע לומדים התלמידים במסגרת של התמחות מקצועית באחד מהמוסדות הציבוריים או הפרטיים שבסביבת בית הספר. כל תלמיד בוחר תחום שמעניין אותו, יוצר קשר עם ארגון או בית עסק מתאים ומגיע אתו להסכם שיומיים בשבוע הוא יתמחה במקום ויודרך על ידי אחד מעובדיו. בשלושת הימים שבהם הוא נמצא בבית הספר (קמפוס של 600 תלמידים, שמחולק לשישה בתים בני מאה תלמידים כל אחד), לכל תלמיד יש תכנית לימודים אישית שמחזקת אותו בתחום ההתמחות שבו בחר. התוצאות של בוגרי MET מדהימות. בית הספר פועל בקהילה שבה 5% בערך מהתלמידים ממשיכים ללמוד במסלולים על-תיכוניים, ולעומת זאת, למעלה מ-90% מבוגרי MET ממשיכים ללימודים בקולג'.

כשחזרנו לבתים לא היה בכוונתנו לתרגם את התכניות שראינו לעברית. רצינו לשאוב מהן השראה וליצור תכנית כלל-עירונית

שתתאים לישראל ולבתים - וכך בנינו את 'מודל בתים לחינוך אישי' - מהתכניות הכלל-עירוניות היחידות שאני מכיר העובדות בשטח ולא רק כתובות על הנייר.

התכנית בנויה כך שכל כיתה (בחטיבת ביניים ובתיכון) מחולקת לשתי קבוצות אָם בנות כ-15 עד 18 תלמידים. כל קבוצה/כיתה בעיר (כולל כל כיתות בית הספר היסודי)

תכנית החינוך האישי בבתים מממשת תפיסת עולם הרואה בכל תלמיד אדם בעל כישרונות וצרכים ייחודיים. מטרת התכנית היא לתת מענה אישי-משפחתי לכל תלמיד ביישוב, על מנת לאפשר לו למצות את מלוא הפוטנציאל הייחודי הגלום בו

נפגשת בשעה הראשונה של היום ל'מפגש שחרית'. לכל קבוצה יש חינוכאי/ת (איש מקצוע בתחום החינוך), שמקבל עבור פעילות זו הרחבת שעות החינוך (כשליש משרה בחטיבת ביניים ובתיכון ותוספת שעות חינוך ביסודי). בדרך זו יצרנו נפח פעילות חדש למורה (שהיה מרוכז אך ורק בלימודי הדיסציפלינה), אפשרות להכיר את התלמיד שעומד מולו ולדבר עמו. החזרנו את החינוך לשדה ההוראה.

תכנית החינוך האישי בבתים מממשת תפיסת עולם הרואה בכל תלמיד אדם בעל כישרונות וצרכים ייחודיים. מטרת התכנית היא לתת מענה אישי-משפחתי לכל תלמיד ביישוב, על מנת לאפשר לו למצות את מלוא הפוטנציאל הייחודי הגלום בו.

ב'שעת השחרית' בונה כל תלמיד תכנית לימודים אישית, שבמסגרתה הוא מציב לעצמו מטרות בשדה הלימודי, בשדה המשפחתי והחברתי ובשדה המצוינות - תחום אחד שבו הוא מתכוון להצטיין, לפי בחירתו.

תכנית החינוך האישי רואה את התלמיד כחלק מהסביבה המשפחתית והחברתית שבה הוא חי. לכן, נדרשת עבודה משולבת בין מערכות החינוך (הפורמלי והבלתי פורמלי) ומערכות הרווחה. מטרת שיתופי הפעולה האלו היא לגרום לתיאום ולאיגום משאבים בין כל השירותים הניתנים לתלמיד ולמשפחתו על ידי מערכות העיר. בדרך זו נוצר מעגל של פתרונות חדשים שניתנים בצורה מתמדת לכל בעיה או נושא ספציפי שעולים במהלך העבודה.

דוגמה לפתרונות הללו הם, למשל, מרכזי הלמידה תומכי חוזה אישי שהתחילו לפעול בבתי הספר תוך כדי יום הלימודים ובתומו, מרכזים שבהם יכולים התלמידים לקבל סיוע בתחומים השונים שאותם ציינו בחוזה הלמידה האישי.

דוגמה נוספת היא 'תכנית הכוכבים', שנוצרה בשנה השנייה להפעלת התכנית, שבמהלכה אותרו בעיר מאה תלמידים שזקוקים לחונכות אישית אינטנסיבית יותר ובסיוע במציאת אזורי חוזק אישיים. אל תלמידים אלו הוצמדו חונכים אישיים, נוסף על החינוכאי/ת בקבוצת האָם.

כיום, כארבע שנים לאחר תחילת העבודה, אפשר לומר שהתכנית אכן עומדת בציפיות שתלינו בה: ההישגים הלימודיים עלו, בעיקר מפני שהמוטיבציה הלימודית גדלה מאוד. האלימות ירדה ביותר מ-50%. למדנו שגם נערים ונערות שהוגדרו כאלימים ביותר יצרו קשר קרוב עם חינוכאי, גילו את אזור החוזק שלהם והביאו אותו לידי ביטוי במסגרת פעילות בית הספר. התנהגותם האלימה נעלמה.

ומה שמשמח במיוחד, הגאווה העירונית גדלה לאין שיעור. כשיצאנו לדרך, כשני שלישים מתלמידי העיר דיווחו על כך שהם לא מספרים בפומבי היכן הם גרים. כיום, 97% מתלמידי העיר מדווחים שהם גאים לספר שהם מבתים. בתחילת שנת 2008, זכתה התכנית 'מודל בתים לחינוך אישי' בפרס חינוך ארצי, ערים נוספות כמו נס-ציונה, עכו ורמת-השרון אימצו חלקים ממנה, ושרת החינוך, פרופ' יולי תמיר, אימצה את המודל כחלק מרפורמת החינוך הכוללת, 'אופק חדש'.

היום, השאלה הגדולה שעומדת בפנינו היא האם אפשר לשכפל את ההצלחה הבת-ימית? האם אפשר לבצע את רעיונות החינוך הדמוקרטי ברמה הכלל-ארצית?

לשם כך התמודדתי, יחד עם עמיתיי למכון לחינוך דמוקרטי, בכתיבת 'סדר היום החדש למערכת החינוך בישראל', נייר המציג מילות חזון רחוקות ומתאר את המתווה שמערכת החינוך צריכה לעבוד לפיו כדי לקיים את חוק חינוך חובה של מדינת ישראל, חוק שלדעתנו מגדיר בצורה מדויקת את המטרות אליהן אמורה מערכת החינוך לכוון את עצמה.

סדר יום חדש למערכת החינוך בישראל

מסמך זה מתבסס על חוק החינוך הממלכתי המגדיר את החזון החינוכי, את מטרות מערכת החינוך ואת הדרך להשגתן, ומציע, על בסיס כל אלה, סדר יום חינוכי-יישומי חדש, מותאם למציאות בה אנו חיים ולתוכה גדלים הילדים, שסייע בידי מדינת ישראל ליישם בהצלחה את חזונה החינוכי, כפי שהוא בא לידי ביטוי בחוק. להלן ההצעות לסדר יום לאומי חינוכי חדש:

עקרונות הבסיס הפדגוגי:

- נברא בצלם אלוקים. והוא בן חורין ללמוד ולדעת, לשמוח לאהוב ולהיטיב, ולהיות שותף בקיום ובתיקון עולם.
- "הרי כל באי עולם, בצורת אדם הראשון הן נבראין, ואין פני אחד מהן דומה לפני חברו, לפיכך כל אחד ואחד יכול לומר בשבילי נברא העולם" (רמב"ם, הלכות סנהדרין, יב).
- בכל ילד, בכל אדם, יש נקודות חוזק ונקודות חולשה.

מערכת החינוך צריכה לאפשר לכל ילד להביא לידי ביטוי את נקודות החוזק שלו, לאתר את נקודות הצמיחה שלו ולאפשר לו לחוות הצטיינות בתחומי החוזק והעניין שלו. גישה זו עומדת בסתירה לתפיסת הריבודיות החברתית השולטת במערכת החינוך, היוצרת דיפרנציאציה בין חלשים, בינוניים וחזקים.

עיקרי ההצעות, שתורחבנה להלן, הם:

- א. יצירת מערכת חינוך המתאימה למאה ה-21, בניית מערכת חינוך אישית הרלוונטית לחיי התלמידים, בהווה ובעתיד, שבה מושם הדגש על ליווי תהליכי ההתפתחות האישיים של כל תלמיד ויצירת מקום לביטוי הייחודיות שלו.
- ב. "הטובים לחינוך" – מחנכים איכותיים למערכת החינוך.
- ג. יצירת מצפן חינוכי חדש למדינת ישראל. בשלב ראשון – ביטול מבחני הבגרות; בשלב שני – לימודי תואר ראשון פתוחים לכל; בשלב שלישי – קידום חוק שירות חובה למדינה.
- ד. שינוי סדר העדיפות הלאומי והגברת ההשקעה כלכלית בחינוך.
- ה. הרחבת מערכת החינוך – חינוך לכל, ובחנם.

א. יצירת מערכת חינוך המתאימה למאה ה-21

ליצירת מערכת כזו נחוצים כמה תנאים הכרחיים:

1. המורה כמחנך – שינוי הדגשים בתפקיד המורה לתפקיד המחנך. המורה איננו רק "מעביר ידע" אלא מבוגר משמעותי המלווה את התלמיד בתהליך ההתפתחות והחניכה שלו, ער לנקודות החוזק והצמיחה שלו, לסגנונות הלמידה שלו ולאינטליגנציות המרובות שלו, לתהליכים הרגשיים שהוא עובר ולמערכות הקשרים החברתיים והמשפחתיים שלו.
2. הגדלת זמן המפגש בין מחנכים ותלמידים – יצירת כיתת חינוך בת 16 תלמידים ולה מחנך ששליש משרתו, לפחות, מוקדש לחינוך ולא להוראת דיסציפלינות. יצירת זמן במערכת למפגש אישי בין המחנך לתלמיד (רצוי בשעה הראשונה בכל יום למידה).
3. יצירת כיתות לימוד בנות 32 תלמידים, לכל היותר, בכל מערכת החינוך.
4. פיתוח הייחודיות הישראלית – העמדת תכנים ייחודיים במרכז תכנית הלימודים: יזמות, חדשנות, עמידנות, חינוך ערכי, חינוך לקיימות ומפגש רב-תרבותי.
5. בניית תהליך בית-ספרי רב-שנתי למציאת הייחודיות של כל תלמיד, במקביל ליצירת מפגש דיאלוגי משמעותי בין שונים.

והופש פדגוגי לצוות בית הספר ליצירת תכניות לימודים מקומיות ואזוריות המותאמות לקהילה אותה מחנכים.

3. מעבר מהכשרת מורים להכשרת מחנכים - יצירת שינוי בדרכים ובתכנים הנלמדים לכיוונים מפתחי סקרנות ויצירתיות, על ידי ליווי המחנך בגילוי נקודות חוזק אישיות שלו ופיתוח דרכים ליישומן בתהליך החינוכי, כתהליך מקביל לפעילות העתידית שלו בכיתה מול תלמידיו וכדרך להביא לידי ביטוי הכרה והוקרה את החוזקות האלו בחברה.

4. העלאת מעמד המחנך - על ידי יצירת סולם דירוג כספי שיוביל את המחנכים לעמוד בראש סולם מקבלי השכר במגזר הציבורי.

5. ליווי מקצועי למורים לאורך כל דרכם המקצועית, במטרה להעמיק ולפתח את יכולתם ללוות תלמידים להצלחות - ממודלים של ליווי אישי של מורים (חונכות מורים) ועד למודל קבוצתי של סיעור מוחות, למידת עמיתים בתוך צוות בית הספר, והרחבת המסגרות להתפתחות מקצועית, אישית וקבוצתית של מורים.

6. מחשב כלל מורה ומתן הכשרה לשימוש בו לכל מורה - הכשרה וליווי משמעותיים של מורים לגבי היכולות הטמונות במחשב ובאינטרנט להרחבת אפשרויות ושיטות ההוראה ולמידה בכיתה (למידה עצמית וקבוצתית, יצירת רצף בין הלמידה בבית ללמידה בבית הספר, למידה המחוברת לעולם ולאקטואליה וכד').

ג. יצירת מצפן חינוכי חדש למדינת ישראל

שלב ראשון - ביטול מבחני הבגרות:

מבחני הבגרות מהווים כיום את ה'מצפן' המרכזי של מערכת החינוך בישראל, על פיהן מכוונת כל תכניות הלימודים, מכוונים ספרי הלימוד, כמו גם אופן הלמידה ושיטות ההוראה בבתי הספר.

"מצפן" זה גורם, בפועל, לנזקים חמורים לחברה הישראלית:

- מבחני הבגרות יוצרים ומשמרים את הריבוד החברתי-כלכלי הקיים בחברה הישראלית על ידי קיום מבחן ממיין ארצי אחיד בגיל שמונה-עשרה, שבדוק כישורים מסוימים וצרים שאינם תואמים את מטרות חוק חינוך ממלכתי משנת 2000, ומונע אפשרויות התפתחות והתקדמות עבור כמחצית מהאוכלוסייה.

מחקרים מראים כי קיימת קורלציה משמעותית בין רמת ההכנסה של הורים להצלחה בבחינות בגרות;

- מבחני הבגרות חוסמים אפשרויות פיתוח למידה משמעותית בבית הספר, ומתעלים את הלמידה להכנה לקראתם. מוצע לבטל את מבחני הבגרות, לקבוע מדדי הערכה חלופיים

6. יצירת קהילה בית-ספרית מעורבת כלפי פנים וכלפי חוץ - מעורבות גדולה יותר של תלמידים בעיצוב אורח החיים בבית הספר ובניהולו, ומעורבות של תלמידים בקהילה הסובבת אותם.

7. הרחבת אפשרויות הלמידה של התחומים הנלמדים בבית הספר וההעמקה בהם - על ידי צמצום הדרישות למקצועות החובה בבית הספר, לצד העמקה במקצועות הבחירה על ידי הרחבת הנגישות ללמידה בקהילה, הקמת מרכזי למידה אזוריים-ייחודיים הפתוחים לכל והרחבת אפשרויות הלמידה מרחוק.

8. יצירת תהליך למידה הרלוונטי לעולם שמחוץ לבית הספר ולשינויים בשוק העבודה העכשווי. באופן ההוראה יושם דגש על ליווי התלמיד להצלחות, על מפגשים עם דמויות מופת מקצועיות ושימת דגש על מתן אפשרויות וכלים ללמידה מתמשכת לאורך חייו (Life Long Learning).

9. מחשב לכל תלמיד - יצירת מצב שיאפשר לכל תלמיד בישראל נגישות למידה לעבודה במחשב המחובר לרשת האינטרנט, ופיתוח יכולות למידה המחוברות לעולם המידע והתקשוב. לצורך כך נדרשת גם הכשרה מסיבית של המורים לניצול ההזדמנויות שמספקים המחשב והאינטרנט להרחבת אפשרויות הלמידה.

10. "הכיתה הביתית" - פיתוח סביבה פיזית התואמת את חזון מערכת החינוך ומקדמת את תחושת השייכות של הלומד והמורה. יצירת כיתה שהיא "בית" הכולל מטבחון, ספרייה, לוח חכם, מחשבים וחדר מחנך, מקום בו לומדים ומקיימים את מפגשי הידאולוג החינוכי, מקום המלווה את התלמיד לאורך שנות לימודיו בבית הספר. "הכיתה הביתית" תהווה עוגן לבית הספר לקיום החזון החינוכי של מדינת ישראל.

ב. "הטובים לחינוך" - מחנכים איכותיים למערכת החינוך

1. בעולם בו אדם מחליף מספר רב של מקצועות עבודה - יצירת מגוון מסלולי קריירה יוקרתיים וקצרים המובילים להוראה ולניהול בתי ספר. במקביל, ליצור מסלולי הסבת מקצוע רבים למחנכים הרוצים להמשיך בפיתוח מקצועי בסיום תפקידם בחינוך (כמו משפטים, פסיכולוגיה, תרפיות, אמנות ועוד) במטרה לראות במערכת החינוך כמה שיותר מחנכים לומדים המממשים את עצמם.

הנחת העבודה היא שיש חשיבות רבה שתלמידים יפגשו ב"מחנכים לומדים" הבוחרים לעסוק בחינוך.

2. הרחבת זרקות החופש והאוטונומיה המקצועית של המחנכים - מתן חופש אקדמי רב יותר למורה בכיתה,

מהתהליך החינוכי שעובר כל תלמיד במערכת החינוך, והיא תהווה שיא יישומי בתהליך של מעורבות חברתית, שיתחיל כבר בשלבי החינוך הראשוניים.

ד. שינוי סדר העדיפות הלאומי בהשקעה הכלכלית בחינוך

כדי להבטיח את הרחבת ההשקעה הציבורית בחינוך וכדי לבצע את "סדר יום חדש למערכת החינוך בישראל", תוקם הקרן הלאומית לחינוך. הקרן תהווה קואליציה שתכלול קרנות, תורמים פרטיים בארץ ובעולם, אנשי חינוך וחברה המייצגים את הקולות השונים של החברה הישראלית, וכן הרכב תלת-דורי של ציבור שיאפשר ל"עבר-הווה-עתיד" להיות מרכיבים משמעותיים בהכוונה התרומות. מטרת הקרן תהיה להוות תמריץ לממשלת ישראל להרחיב את התקציב המוקדש לחינוך, ותקציבי הקרן הלאומית לחינוך יינתנו רק כ־matching לתקציבי המדינה – הליך שיאלץ אותה לבצע שינוי בתקציבי החינוך על ידי צמצום מטה המשרד ושינוי סדר העדיפויות הלאומי.

בניגוד לקרנות הפועלות כיום בכל מגזרי החינוך, ומביאות למערכת את סדר היום החינוכי שלהן, הקרן הלאומית לחינוך תקדם את התכניות שמשרד החינוך יחליט לקדם ותוביל מסע פרסום ציבורי לשינוי סדר העדיפות הלאומי לטובת השקעה בחינוך.

ה. הרחבת מערכת החינוך - חינוך לכל ובחינם

1. יצירת מערכת חינוך איכותית לגיל הרך – מגיל שנתיים עד ארבע – הפתוחה לכל ובחינם.
2. בניית מערכת חינוך שהיא מכילה ולא מסלילה או מדירה תלמידים בעלי לקויות וקשיים מיוחדים (למשל: חינוך מיוחד המשולב בתוך בתי הספר).
3. יצירת קשרים מבניים בין החינוך הפורמלי, הבלתי פורמלי ומערכת הרווחה.

אחרית דבר

אני מאמין שבישראל יכולה להיווצר מערכת החינוך המובילה בעולם – לא כמו ב"אולימפיאדת פיזה", שבה כל המשתתפים בתחרות מוכיחים עד כמה הם עושים "עוד מאותו הדבר" ו"עוד כמו כולם". אני מאמין שישראל יכולה להיות חלוצה ביצירת מערכת מכוונת עתיד, שפניה לאתגרים החדשים של המאה ה־21. ■

וליצור מסלול לתואר ראשון לכל (ראו פירוט בהמשך). פתרון זה יוביל לשינוי משמעותי במהות הלימוד בבתי הספר ובדרכי ההוראה – עיקר הלימוד בבית הספר התיכון יוקדש לפיתוח סקרנות, יזמות, חשיבת עתיד ויכולות אינטלקטואליות שונות, האמורות לסייע לתלמיד להצליח בשנתו הראשונה באקדמיה. כמו כן, פתרון זה נותן מענה להווייה הישראלית, בה יש הפסקה של מספר שנים בין לימודי התיכון לבין המשך הלימודים האקדמיים, בגין השירות הצבאי.

הצעה למדדי הערכה חלופיים:

- שתי עבודות גמר בכל נושא, שיביאו לידי ביטוי את יכולותיו האינטלקטואליות של כל תלמיד בתחומי התוכן והאינטליגנציה השונים בהם יבחר ליישם את עבודת הגמר שלו.
- תיק עבודות (פורטפוליו), עבודות חקר אישיות של התלמיד.
- הערכה אישית כוללת של הלמידה וההתפתחות של התלמיד, במהלך שנות לימודיו בתיכון, על ידי מבוגרים המתפקדים כחונכים, או צירוף של כל אלה (מדדי הערכה כאלה מצויים במוסדות שונים בעולם).

דגם ההערכה החדש חייב לתת מקום לביטוי כישוריו המגוונים של התלמיד (שאינם רק מילוליים-לוגיים-קוגניטיביים), לסגנונות הלמידה האישיים שלו ולהתפתחותו בתוכם, לאינטליגנציות המרובות שלו, וכן להתנסויות שלו ב'עולם האמיתי' שמחוץ לגבולות בית הספר (למידה שוליינית, פעילות התנדבותית וקהילתית וכד').

שלב שני – לימודי תואר ראשון פתוחים לכל:

שנת הלימודים הראשונה באוניברסיטה תהווה קריטריון להמשך לימודים במוסדות על-תיכוניים שונים ומגוונים שיפתחו בארץ. האוניברסיטאות השונות יבנו מודלים שונים ללמידה בלי לוותר על עומק הידע. מטרת הרחבת אפשרויות הלמידה לתואר הראשון היא לאפשר הצלחה לבעלי סגנונות למידה מגוונים. במקביל תורחבנה האפשרויות ללימודים לתואר ראשון לפני השירות הצבאי.

שלב שלישי – קידום חוק שירות חובה למדינה:

מטרת החוק היא ליצור את 'מדורת השבט' של החברה הישראלית, ולפתור את בעיית השייכות של המגזרים בחברה הישראלית שלא מתגייסים לשירות בצה"ל (כחמישים אחוז ממחזור התלמידים שמסיימים את מערכת החינוך הישראלית). המודל המוצע יופעל במסגרת הדומה למודל של 'שנת שירות', המקובל בתנועות הנוער, יביא ליצירת מסגרת זמן משמעותית של מפגש בין השונים בחברה הישראלית (כולל אלה המשרתים בצה"ל). המודל יהפוך את תקופת השירות הקהילתי לחלק

חלוקת ההכנסה הלאומית בין עובדים למעסיקים פחות שוויונית משהייתה

בשנת 2007 הסתמנה התייצבות בחלוקת ההכנסה הלאומית בין עובדים ומעסיקים. חלקם של המעסיקים נותר ברמה של 13%, בדומה לשנתיים הקודמות, ואילו חלקם של העובדים נותר ברמה של 62%, כמו בשנתיים הקודמות. אלא שחלוקה זו היא שוויונית פחות מזו ששררה בתחילת העשור: ב־2000 עמד חלקם של המעסיקים על 10% וחלקם של העובדים על 68%. חלקם של העובדים נמצא בירידה מזה כשני עשורים.

אילו עמד חלקם של העובדים בעוגה של 2007 על 66% כפי שהיה בשנת 2003 (ולא על 62% כפי שהיה בפועל), היו העובדים מקבלים, כקבוצה, 23.2 מיליארד ש"ח נוספים; כל עובד ועובדת עשויים היו לקבל, בממוצע, תוספת שנתית של 8,017 ש"ח, או כ־670 ש"ח לחודש. הסכום שהעובדים הפסידו נותר בידי המעסיקים.

(מתוך הדו"ח לשנת 2007 של מרכז אדווה)